

БЕЛЕЖКИ КЪМЪ ГЛАВА XVI.

¹ Въ единъ надписъ отъ 1230 г., сжщо и у Евтимия — въ житието на св. Петка (Раковски, Асень, 12) и въ поменикъ на царетъ (ib. 52). Нъкои историци погрѣшно го считатъ Калояновъ синъ.

² Раковски, Асень, 50, 54.

³ Theiner, Mon. Hung., I 21 (1219); cum Azeno Bulgarie imperatore mediante nostra filia matrimonium celebravimus.

⁴ Че това е Елена (род. 1225 г.) личи отъ Sanudo y Bongars, *Gesta Dei per Francos*, II, 73; по-късно за нея се оженилъ Теодоръ II Ласкарисъ. Вж. генеалогичната таблица (гл. XVII).

⁵ Макушевъ, 58—61. Hopf, 252 и сл.

⁶ За Клокотнишката битка (Κλοκοτινίτζα, Клокотъница) вж. Асгополита (гл. 25), чието съчинение е главниятъ изворъ на тази епоха, Ср. Albericus, 536. Още въ XVI в. това село се наричало Клокотница, Ср. Heerstrasse etc. 98, 132. За границитъ на Асеновото царство въ 1230—1241 г. вж. грамотата на дубровчанитъ (вж. по-долу), сжщо Асгополита, I с., Евтимий — Житието на св. Петка (Starine, IX, 57) и списъка на българскитъ епархии при Иванъ Асена (ib. 53).

⁷ Въ поменика (Раковски, 51) и нему се чете вѣчна паметъ наредъ съ царетъ и придворнитъ.

⁸ Открѣто е отъ Даскаловъ (вж. стр. 103, заб. 13). Факсимиле отъ него има у Раковски, Асень, 9. Бриенъ е пристигналъ въ Цариградъ едва въ 1231 г. Надписътъ е отъ времето, когато Асеновата властъ (като опекунъ) надъ латинската империя изглеждала осигурена.

⁹ Ср. βασιλεύουσα πόλις; ἡ βασιλὶς τῶν πόλεων, ἄστυ βασίλειον и т. н. Krause, *Die Byzantiner* (Halle, 1869), 15.

¹⁰ 'Ο Τόρνοβος ἐρυμνοτάτη, ἀμα καὶ προφερεστάτη τῶν κατὰ τὸν Αἰμον ἀπασῶν πόλεων, τείχεσι τε ἰσχυροῖς περιβεβλημένη καὶ ῥεύματι ποταμῶ διειλημμένη καὶ ἐπὶ ὄρους ἀκρωνυχία πεπολισμένη. Снимка на града има у Lejean, *Voyage en Bulgarie*, *Tour du Monde*, XIII, 1873, 143 и у E. Reclus, *Nouvelle géographie universelle*, I, (Paris, 1875), 213. Ср. географията на Неофита (на български, Крагуевацъ, 1835), стр. 17 и сл., сжщо Григоровичъ, Путеш. 171—176, сжщо Barth, *Reise durch das Innere der Eur. Türkei*, Berlin, 1864. Описание на Търново съ иллюстрации има дадено и у Каница, *Donau Bulgarien*, II, 38—58, отъ него и археологическиятъ етюдъ: *Tirnovos albulgarische Baudenkmale* (S. B. der Kais. Akad. der Wiss in Wien, LXXXII, 1876,